

Сава Шумановић

АУТОБИОГРАФИЈА

Kvazar
BUDUĆNOST
ČITANJA

Copyright © Квazar – Будућност читања, 2026.

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не сме се копирати нити преносити у било ком облику или било којим средствима, електронским или механичким, укључујући фотокопирање, снимање или било који систем за складиштење и претраживање информација, без писменог одобрења издавача.

АУТОБИОГРАФИЈА

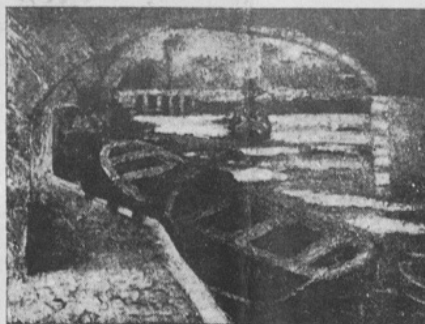
РЕДАКЦИЈСКА НАПОМЕНА

Сава Шумановић је 1939. године организовао велику изложбу својих слика. Намера му је била да београдској публици прикаже готово комплетан опус. Сâм је осмислио њен концепт, а представио је чак 410 својих радова. Како простор за толико велику изложбу није било лако пронаћи, нађено је решење да она буде постављена у згради Универзитета у Београду, и то у седам различитих дворана.

Колики је значај придавао овој изложби, говори и то што је Шумановић за њен каталог (*Каталоџ изложбе Саве Шумановића на Новом Универзитету у септембру 1939*, Београд, 1939) написао аутобиографију. Она је била насловљена: *Место њредговора*. У овом тексту Шумановић је предочио околности свог живота, добрим делом тешку душевну борбу (она је свој највећи израз добила у писмима која је слао Растку Петровићу, а која објављујемо на крају књиге), али и писао о ономе што га је инспирисало и обликовало његово стваралаштво. Овај драгоцени аутобиографски спис преносимо у изворном облику, а извршене су само неопходне лекторске исправке.

Као додатак аутобиографији објављујемо сведочанство Савине мајке Персиде о његовим последњим данима и кончини.

**КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ
САВЕ ШУМАНОВИЋА**

Под мостом (Париз 1929 год.)

НА НОВОМ УНИВЕРЗИТЕТУ

СЕПТЕМБРА 1939

БЕОГРАД.

Штампарња Бабић Шид

[У]место предговора

Хоћу да Вам опишем како сам радио слике које излажем и у каквим приликама сам живео за то време.

После моје потпуно распродане изложбе, која је била септембра месеца 1928. у Београду, кренуо сам натраг за Париз, иако тешко душевно болестан. У Паризу сам живео од 1925, где сам имао свој атеље, све до мога оболења у месецу фебруару 1928. Тада је зимска париска грозница учинила да сам полудео, а предуслови за моју болест били су слаба дохрањеност, духовна премореност и неуспех у животу. Како је до свих тих незгодних дана и година у моме животу дошло, описаћу касније, уколико би то имало везе са мојим сликарством.

Читав мој живот у Паризу од 1925. био је оштра борба у себи самом против жалости, сентиментализма, те сам радио слике у ведром тону, са веселим колоритом. Али све то није помогло, живот је био толико ружан, толико огаван и жалостан да је достајала једна јака грозница да сву моју „одбрану“ сруши.

Дакле, када сам се вратио у Париз 1928. године, хтео сам опет да се уредим за рад, као

пре мога оболења. Случај је хтео да после два месеца неуморног трагања нађем по једном новинском огласу да се нуди атеље згодан за какву мању индустрију. Узео сам ту рушевину од атељеа у најам (у њему је била творница апарата за радио-пријеме), па ми [га] је исти мој љубазни пријатељ и знанац, одлични париски архитект, Швајцарац по народности, господин Рајст, бесплатно колико се њега тицало, а уз релативно мале трошкове за зидаре, столаре и собосликаре, претворио у веома пријатан атеље. У том атељеу радио сам око годину дана, па су париске слике, које излажем, у њему настале. Тај атеље био је са свих страна високим кућама опкољен, као неко двориште које има стаклени кров. Тога ради, светло је имало изглед „мистичног“ осветљења какво имају кадгод подруми и какво се виђа кадгод и на холандским сликама. Сушта противност био је овај атеље из Улице Данфер-Рошро атељеу из Улице Данвил, који је био југоистоку окренут и пун сунца, а где сам пре становао. Овај други био је таман, веома тих и са тужним светлом, али необично сликарским, те је био погодан за моје болесне живце.

Класично светло за холандско сликање, за светло и сену спојену са бојом, за форму која није „опрана светлом“, већ је кроз ту расвету некако 'рапава и пуна шупљина. Атеље ми је диктовао стил, а уједно ми пробудио сећања

на школу проф. М. Кл. Црнчића (у оно време још жива), који је увек желео и тражио такву расвету, а помоћу завеса, и постизавао ју је кад је нас учио сликати по сликама „највећег“, како је он Рембранта увек са знаком највећег поштовања звао. Тако ме је тај атеље одвео у стил моје младости и учинио да сам напустио сасвим париску црту у својим сликама.

Како сам у лету 1928, иако тешко душевно болестан, почео наново да сликам, и то сасвим реалистичким стилем сремске крајеве, и како су те ствари, иако су рад једног душевног болесника, биле гледане као потпуно нормалне

